

La cova (II)

(ALDC, III, 738. La cova)

Cova (var. *coveta* 15, dim., *covassa* 74, augmentatiu), del llat. vg. CŎVA, amb algunes var. vocàliques (veg. mapa 280), ocupa pràcticament tot el territori cat., amb probables der. com *covarxa* 89 i *coverxo* 93/*coberxo* 71, 72, que el DECat, davant la pronúncia men. amb bilabial i la forma val. *cobartxella* (< llat. *COOPERCELLA, dim. de COOPERCULUM ‘tapa’), proposava que en sigui una regressió; és una var. de *cava*, procedent del llat. CAVA, pl. neutre ‘forats, parts buides’, der. de CAVUS ‘buit’ (veg. *cau* 44), que es va usar en cat. medieval i del qual són supervivents el compost *cavorca* 32 (< *cava orca* ‘cova infernal’; veg. dial. *orc* ‘lleig; lúgubre; dolent’) i topònims com el val. *Caveta la Neu*; *caverna* 5, més que der. del llat., deu ser un occitanisme. *Espluga* 105 prové del llat. vg. SPELUCA, var. del llat. cl. SPELUNCA, que és un manlleu al gr. SPELYGX, SPELYGGOS, i avui es troba drenat a la toponímia i l’antroponímia (*Espluga*, *Esplugues*). *Balma* 10, 15, 22 (var. més freqüent *bauma*, amb vocalització de la velar davant labial; cf. *palma* > dial.

pauma, *malva* > dial. *mauva*, *vauma*), potser d’origen gèl·lic (*FEW*), a voltes amb el valor de ‘cova poc pregonia’ (10, 37) o de ‘abrigall’ (15, 30, 70), s’estén pel cat. central (var. *sopalma* 86, 111, de *sots balma*, amb ensordiment de la labial).

Altres mots menys precisos: *avenc* 54 (ja al s. XI, del gèl·lic *ABINCO), referit a una ‘cavitat subterrània quasi vertical’; *canya* 88, 92, per la comparació d’una cavitat tubular estreta amb un canó de canya; *forat* 14, del llat. FORATU ‘perforació’, der. de FORARE ‘foradar’, com *foraca* 89, var. de *foranca*; *enfony* 73, postverbal de *enfonyar* (< *FUNDIARE, amb prefix, ‘anar, portar cap al fons’); *refugi* 37, 53, del llat. REFUGIUM; *beca* 70, de motivació fosca; *grota*, manlleu al fr. *grotte*, *gruta* 30, 69, al cast. *gruta*, i *gruta* 85, al logudorès i campidanès *grutta*.

Són mots normatius *cova*, *balma*, *espluga*, *cavorca*, *caverna*, *foranca*, *avenc* (alguns amb matisos semàntics), des del DG₁, 1932.

